

กรอบการพัฒนากาเกษตรเชิงพื้นที่
ตำบลคำใหญ่
อำเภอห้วยเม็ก ปี ๒๕๖๙

สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก
จังหวัดกาฬสินธุ์

คำนำ

การจัดทำกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ระดับตำบลของตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์นี้ จัดทำขึ้นตามโครงการพัฒนาชุมชน ประจำปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ ของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๕๖๕ – ๒๕๖๘) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จุดอ่อน - จุดแข็ง - โอกาส - ภาวะคุกคาม (SWOT ANALYSIS) ของตำบล มุ่งเน้นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนโดยผ่านผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลคำใหญ่ อาสาสมัครเกษตร และผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ตลอดจนหน่วยงานราชการต่างๆ ในพื้นที่

การศึกษานี้วิเคราะห์ข้อมูล ตามโครงการพัฒนาชุมชนฉบับนี้ ผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรท้องถิ่นและผู้เข้าร่วมการประชุมทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและร่วมมือเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ากรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ฉบับนี้จะสามารถทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในตำบลคำใหญ่ดีขึ้นและยั่งยืนสืบไป

นายพิทยา นฤมล

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	๒
สารบัญ	๓
สารบัญตาราง	๕
สารบัญภาพ	๗
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	๘
<u>ข้อมูลด้านกายภาพ</u>	
๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๘
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๘
๑.๒ อาณาเขต	๘
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๙
๒. ลักษณะภูมิประเทศ	๑๐
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๑๐
๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน	๑๑
๒.๓ กลุ่มชุดดิน	๑๒
๓. ลักษณะภูมิอากาศ	๑๓
๓.๑ ฤดูกาล	๑๓
๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ	๑๓
๔. เส้นทางคมนาคม	๑๓
๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างหมู่บ้าน	๑๓
๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างอำเภอและตำบล	๑๓
๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๑๔
๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ	๑๔
๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ	๑๔
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๕
<u>ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ</u>	
๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ	๑๖
๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	๑๗
<u>ข้อมูลด้านสังคม</u>	
๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร	๑๘
๑.๑ เกษตรกร	๑๙
๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร	๒๔

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบล	๒๘
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล	๒๘
๑.๑ แหล่งน้ำหลัก	๒๘
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม	๒๘
๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต	๓๐
๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก	๓๑
๑.๕ ต้นทุนการผลิต	๓๒
๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	๓๒
๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๓๓
๒. การวิเคราะห์ Supply chain	๓๔
บทที่ ๓ บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๕
๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ	๓๕
๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๖
บรรณานุกรม	๓๗

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงเขตการปกครอง	๙
๒	แสดงสรุปเขตการปกครอง	๑๐
๓	แสดงพื้นที่ป่าไม้	๑๑
๔	แสดงข้อมูลฤดูกาล	๑๓
๕	แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี	๑๓
๖	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง	๑๔
๗	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก	๑๔
๘	แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	๑๕
๙	แสดงข้อมูลบ่อบาดาล	๑๕
๑๐	แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๕
๑๑	แสดงข้อมูลด้านพืช	๑๖
๑๒	แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์	๑๗
๑๓	แสดงข้อมูลด้านประมง	๑๗
๑๔	แสดงจำนวนครัวเรือน และประชากร	๑๘
๑๕	แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ	๑๘
๑๖	แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ	๑๙
๑๗	แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน	๑๙
๑๘	แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์	๑๙
๑๙	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร	๒๔
๒๐	แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์	๒๔
๒๑	แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๕
๒๒	แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	๒๕
๒๓	แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์	๒๕
๒๔	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร	๒๖
๒๕	แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร	๒๖
๒๖	แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน	๒๗
๒๗	แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	๒๗

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๒๘	แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่	๒๗
๒๙	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	๒๘
๓๐	แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว	๒๙
๓๑	แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม	๒๙
๓๒	แสดงต้นทุนการผลิต	๓๒
๓๓	แสดงเกษตรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่	๓๓
๓๔	แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๓๓
๓๕	แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้าข้าว ตำบลคำใหญ่	๓๔
๓๖	แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)	๓๕
๓๗	แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๓๖

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่อตำบล	๘
๒	แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้ตำบล/อำเภอ	๑๑
๓	แผนที่แสดงความลาดชันตำบล/อำเภอ	๑๒
๔	แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินตำบล	๑๒
๕	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินตำบล	๑๖
๖	แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	๒๘
๗	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง)	๒๙
๘	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม	๓๐
๙	แสดงปฏิทินการเพาะปลูก	๓๑
๑๐	แสดงวิธีการตลาดตำบล/อำเภอ	๓๒

บทที่ ๑

ข้อมูลสภาพทั่วไป

ข้อมูลด้วยกายภาพ

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

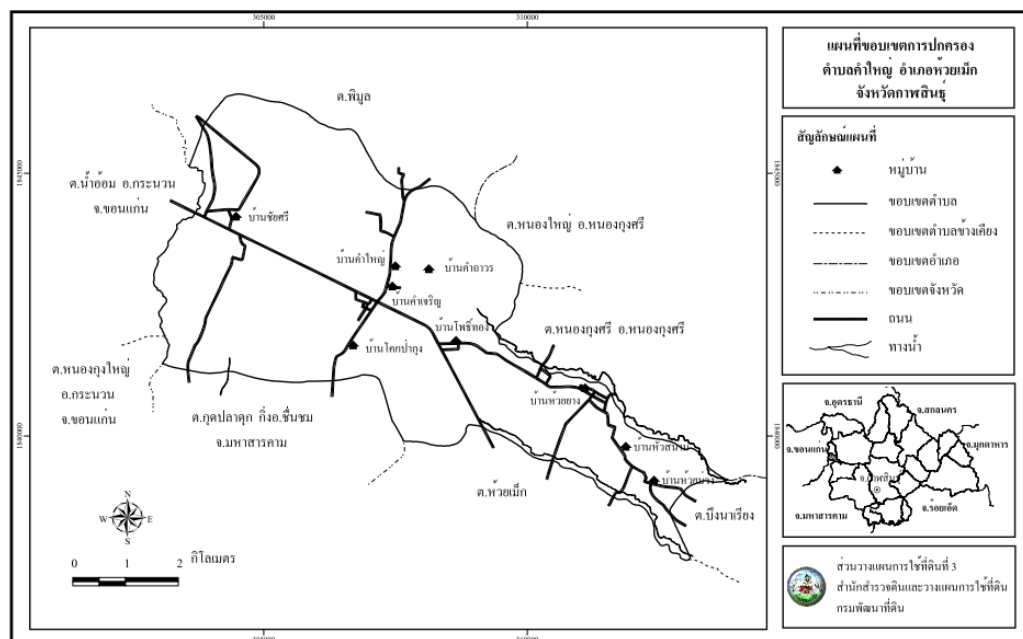
ตำบลคำใหญ่ มีเนื้อที่ ๒๒,๔๒๑ ไร่ อยู่ในอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ห่างจากตัวอำเภอห้วยเม็ก ประมาณ ๗ กิโลเมตร โดยทางรถยนต์ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

๑.๒ อาณาเขต

ตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลพิบูล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลหนองกุงศรี และตำบลหนองใหญ่ อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลห้วยเม็ก อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลน้ำอ้อม และตำบลหนองกุงใหญ่ อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น

แผนที่แสดงขอบเขตตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

รูปที่ 2-1 แผนที่ขอบเขตการปกครอง ตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาพที่ ๑ แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่อตำบล
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก,พ.ศ.๒๕๖๙)

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑ ตำบล แบ่งเป็น จำนวน

๑๒ หมู่บ้าน

- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น เทศบาลตำบลคำใหญ่ จำนวน ๑ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบลคำใหญ่ จำนวน ๑ แห่ง

ตารางที่ ๑ แสดงเขตการปกครอง

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อผู้นำหมู่บ้าน	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
๑	บ้านหัวสนาม	นายปรีชา ภาณุรัตน์	๐๘๖๒๒๑๙๕๓๐	
๒	บ้านคำเจริญ	นางสาวทองกลาง บุญเลี้ยง	๐๘๗๒๑๖๗๙๙๐	
๓	บ้านชัยศรี	นายเอกรัตน์ ปลื้มใจ	๐๙๘๗๗๑๓๖๐๒	
๔	บ้านนาดี	นายสุขสรรค์ นิตะยารส	๐๙๕๔๙๕๗๔๖๖	
๕	บ้านห้วยยาง	นายเทพบัญชา อัจฉฤทธิ์	๐๙๘๖๔๖๕๕๓๔	
๖	บ้านห้วยม่วง	นายบุญชัด สมบัติ	๐๘๔๓๓๔๘๓๗๑	
๗	บ้านคำใหญ่	นางปจรรย์ นามศรี	๐๘๙๒๗๙๙๔๐๐	
๘	บ้านคำถาวร	นายสุนา โพนสว่าง	๐๘๘๐๕๘๗๒๗๓	
๙	บ้านโพธิ์ทอง	นายสมพร ทองเดือน	๐๘๖๒๓๕๖๙๖๗	
๑๐	บ้านโคกป่ากุง	นายพิกุล อุ่นทะยา	๐๘๗๒๓๑๒๑๑๙	กำนัน
๑๑	บ้านคำใหญ่	นายวีระ บุญใส	๐๘๕๓๗๗๙๗๖๐	
๑๒	บ้านคำเจริญ	นางละไม บุตรวงศ์	๐๘๗๒๒๔๖๔๒๗	

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์, พ.ศ.๒๕๖๘

ตารางที่ ๒ แสดงสรุปเขตการปกครอง

หมู่ที่	จำนวนบ้าน(ครัวเรือน)
๑.บ้านหัวสนาม	๙๔
๒.บ้านคำเจริญ	๔๑๑
๓.บ้านชัยศรี	๓๐๙
๔.บ้านนาดี	๑๗๒
๕.บ้านห้วยยาง	๓๐๒
๖.บ้านห้วยม่วง	๑๐๖
๗.บ้านคำใหญ่	๒๕๑
๘.บ้านคำถาวร	๑๐๔
๙.บ้านโพธิ์ทอง	๑๓๘
๑๐.บ้านโคกป่ากุง	๑๔๒
๑๑.บ้านคำใหญ่	๒๕๘
๑๒.บ้านคำเจริญ	๒๖๔
รวม	๒,๕๕๑

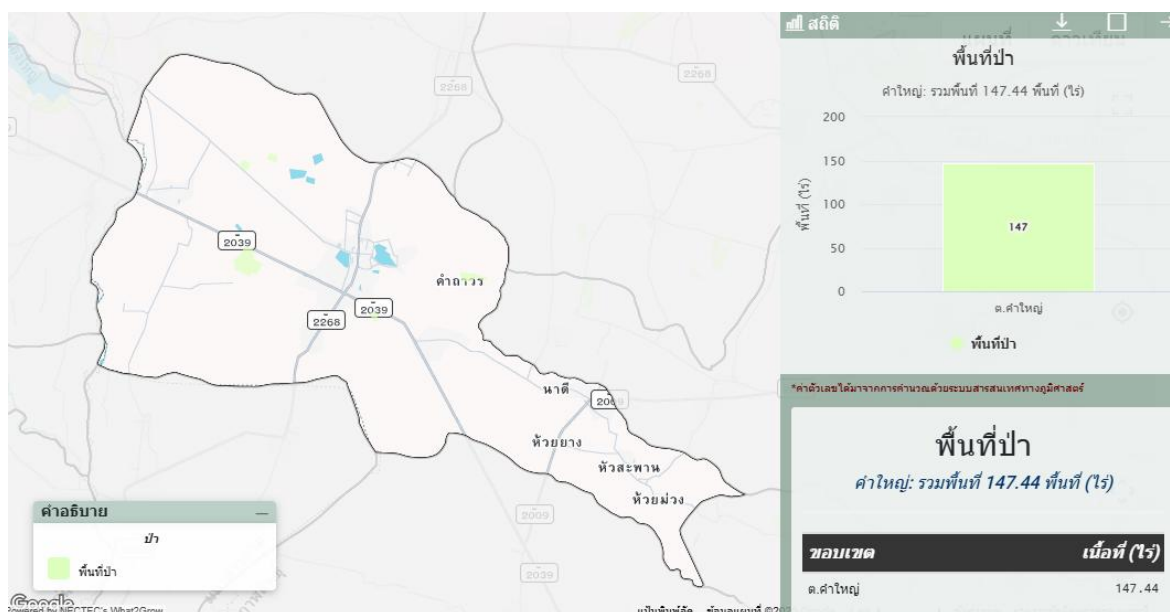
ที่มา : กรมการปกครอง, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒. ลักษณะภูมิประเทศ

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

ตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบและเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความสูงเฉลี่ย ๒๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง โดยพื้นที่ราบมีความลาดชัน ๐-๒ เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ ๓,๕๒๓ ไร่ หรือร้อยละ ๑๕.๗๑ ของเนื้อที่ตำบล ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มใช้ทำนา พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างเนินดินของตำบล สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ความลาดชัน ๒-๕ เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ ๑๗,๒๐๒ ไร่ หรือร้อยละ ๗๖.๗๒ ของเนื้อที่ตำบล พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ทั่วไปทั้งตำบล โดยเป็นที่ลุ่มใช้ทำนา ๒,๐๒๒ ไร่ หรือร้อยละ ๙.๐๒ ของเนื้อที่ตำบล เป็นที่ดอนใช้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชไร่ และเป็นป่าไม้ ๑๕,๑๘๐ ไร่ หรือร้อยละ ๖๗.๗๐ ของเนื้อที่ตำบล พื้นที่ส่วนที่เหลือจากที่กล่าวมาแล้ว ได้แก่ พื้นที่ลาดชัน ชุมชน และแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ ๒๐๖ ๑,๐๙๖ และ ๓๙๔ ไร่ หรือร้อยละ ๐.๙๒ ๔.๘๙ และ ๑.๗๖ ของเนื้อที่ตำบล ตามลำดับ

แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้ตำบลคำใหญ่ อำเภอยัญเม็ก

ภาพที่ ๒ แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้ตำบลคำใหญ่ อำเภอยัญเม็ก
(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ.๒๕๖๙)

ตารางที่ ๓ แสดงพื้นที่ป่าไม้

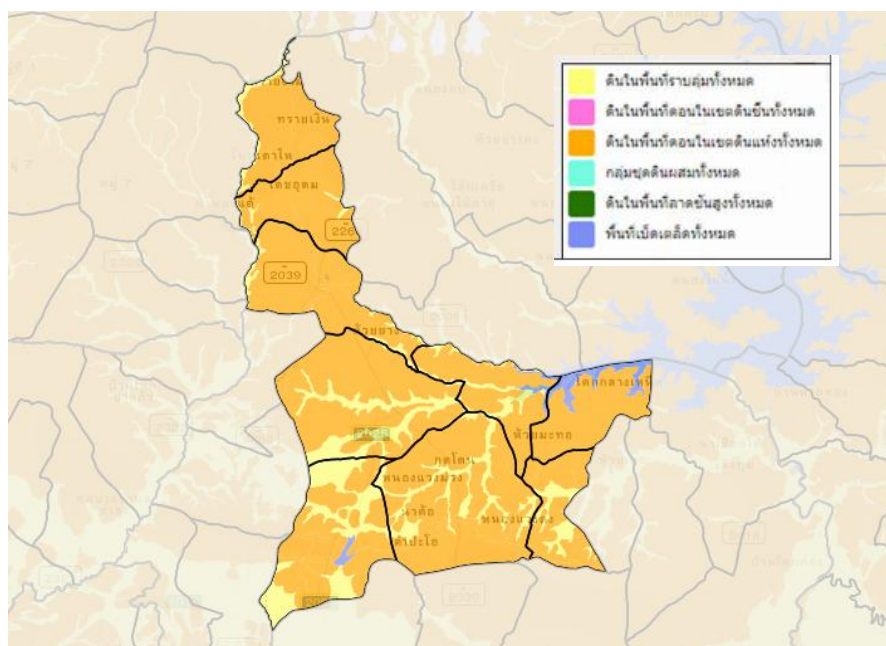
หมู่ที่	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	คิดเป็นร้อยละ
๑๒	-	๑๔๗.๔๔	-
รวม	๒๒,๔๘๓.๖๖	๑๔๗.๔๔	๐.๖๖

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินกาฬสินธุ์, พ.ศ.๒๕๖๙

๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

พื้นที่ราบมีความลาดชัน ๐-๒ เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ ๓,๕๒๓ ไร่ หรือร้อยละ ๑๕.๗๑ ของเนื้อที่ตำบล ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มใช้ทำนา พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างเนินดินของตำบล สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ความลาดชัน ๒-๕ เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ ๑๗,๒๐๒ ไร่ หรือร้อยละ ๗๖.๗๒ ของเนื้อที่ตำบล พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ทั่วไปทั้งตำบล โดยเป็นที่ลุ่มใช้ทำนา ๒,๐๒๒ ไร่ หรือร้อยละ ๙.๐๒ ของเนื้อที่ตำบล เป็นที่ดอนใช้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชไร่ และเป็นป่าไม้ ๑๕,๑๘๐ ไร่ หรือร้อยละ ๖๗.๗๐ ของเนื้อที่ตำบล พื้นที่ส่วนที่เหลือจากที่กล่าวมาแล้ว ได้แก่ พื้นที่ลาดชัน ชุ่มชื้น และแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ ๒๐๖ ๑,๐๙๖ และ ๓๙๔ ไร่ หรือร้อยละ ๐.๙๒ ๔.๘๙ และ ๑.๗๖ ของเนื้อที่ตำบล ตามลำดับ

แผนที่แสดงความลาดชันของอำเภอห้วยเม็ก

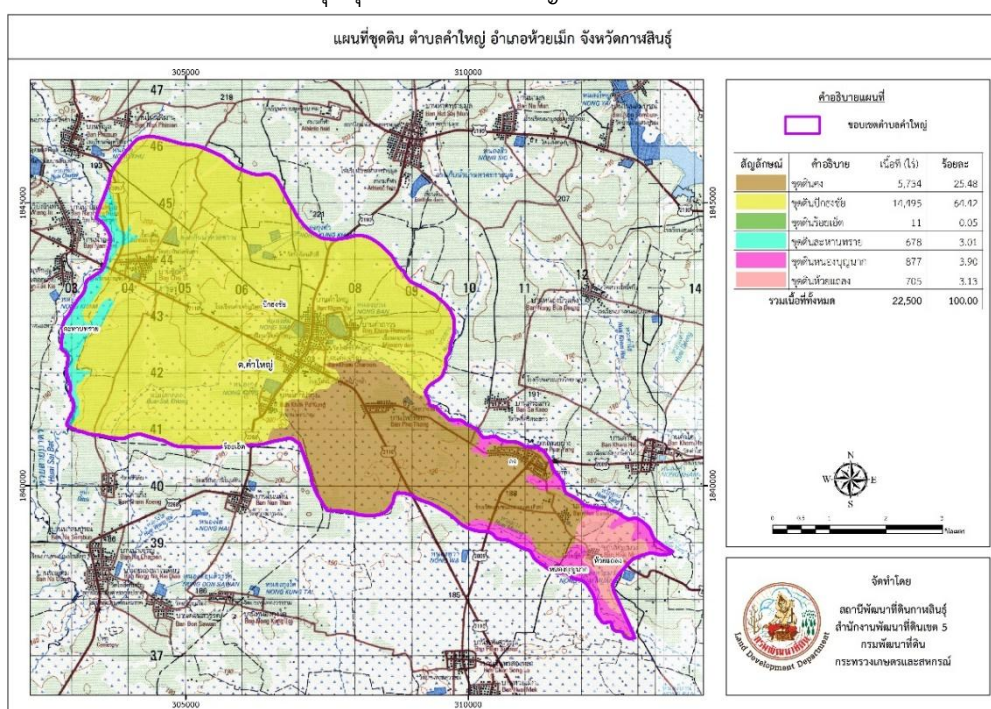

ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอห้วยเม็ก

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒.๓ กลุ่มชุดดิน

ดินในตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก มีกลุ่มชุดดิน จำนวน ๖ กลุ่มชุดดิน ดังนี้
แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก

ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก

(ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินกาฬสินธุ์, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๓. ลักษณะภูมิอากาศ

๓.๑ ฤดูกาล

สภาพอากาศโดยทั่วไปของจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย ๓ ฤดู โดย

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือน ตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุม

ตะวันออกเฉียงเหนือได้พัดพามวลอากาศเย็น และแห้งเข้า

มาปกคลุมส่งผลให้ท้องฟ้าโปร่ง อากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง

โดยสามารถสรุปได้ดังนี้ ดังนี้

ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลฤดูกาล

ฤดูกาล	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ฤดูร้อน		←	→									
ฤดูฝน					←	→	→	→	→			
ฤดูหนาว	←	→								←	→	

๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ

ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี

ปี	ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี (มม.)	ปริมาณฝนเฉลี่ย (มม.)	จำนวนวันฝนตก (วัน)	เดือนที่ฝนสูงสุด	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)		
					สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
๒๕๖๔	๑,๒๕๔.๔๕	๑,๒๕๔.๔๕	๙๙	กันยายน	๓๗	๑๑	๒๖.๕
๒๕๖๕	๑,๕๙๗.๘๒	๑,๕๙๗.๘๒	๑๓๐	พฤษภาคม	๓๘	๑๒	๒๖.๕
๒๕๖๖	๑,๒๖๙.๙๖	๑,๒๖๙.๙๖	๙๕	กันยายน	๓๘	๑๑	๒๕
๒๕๖๗	๑,๒๐๗.๖๙	๑,๒๐๗.๖๙	๑๐๐	สิงหาคม	๔๐	๑๒	๒๘.๕
๒๕๖๘	๑,๔๖๒.๖๖	๑,๔๖๒.๖๖	๙๐	มิถุนายน	๓๘	๑๐	๒๕.๕

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ. ๒๕๖๘

๔. เส้นทางคมนาคม

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างหมู่บ้าน

ตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก มีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทางในการเชื่อมต่อขนส่งผลผลิตทางการเกษตร ดังนี้

ทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงชนบท (ลาดยาง) ภายในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้าน และยังมีถนนของทางหลวงชนบทที่เป็นถนนลูกรังภายในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้าน บางเส้นทางภายในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีตการคมนาคมติดต่อภายในตำบลและตำบลใกล้เคียง ใช้เส้นทางคมนาคม

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างอำเภอและตำบล

การคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอและตำบล สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ทางรถยนต์ สามารถเดินทางได้สะดวก คือ มีทางหลวงแผ่นดิน และทางหลวงชนบท (ลาดยาง) ภายในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้าน และยังมีถนนของทางหลวงชนบทที่เป็นถนนลูกรังภายในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้าน บางเส้นทางภายในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีตการคมนาคมติดต่อภายในตำบลและตำบลใกล้เคียง

พาหนะอื่น ๆ ที่ใช้ในการขนส่ง ได้แก่ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน รถอีแต่น รถมอเตอร์ไซด์ และรถบรรทุกสิบล้อ เป็นต้น

มีสายเดินรถประจำทางระหว่างอำเภอและตำบลได้แก่ รถโดยสารสายคำใหญ่-เชียงยืน-ขอนแก่น ให้บริการโดยรถสองแถว บจก.ขอนแก่นชนะชัยขนส่ง (สาย ๕๓๔) วิ่งเส้นทางตำบลคำใหญ่-อำเภอชื่นชม-อำเภอเชียงยืน-บขส.จังหวัดขอนแก่น และรถโดยสารประจำทาง (สายอุดรธานี – กาฬสินธุ์) เป็นรถตู้โดยสารที่วิ่งรับผู้โดยสารระหว่างจังหวัด คือ จังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอยางตลาด อำเภอห้วยเม็ก อำเภอท่าคันโท เข้าสู่ทางหลวงหมายเลข ๒ สิ้นสุดที่จังหวัดอุดรธานี

ทางหลวงแผ่นดิน ดังนี้

-ทางหลวงหมายเลข ๒๐๓๙ เส้นทางระหว่างบ้านนาดี หมู่ที่ ๔ ถึงบ้านชัยศรี หมู่ที่ ๓ ระยะทาง ๗ กิโลเมตร

-ทางหลวงหมายเลข ๒๒๖๘ เส้นทางระหว่างบ้านโคกป่ากุง หมู่ที่ ๑๐ ถึงบ้านคำใหญ่ หมู่ที่ ๑๑ ระยะทาง ๔ กิโลเมตร

-ทางหลวงหมายเลข ๒๐๐๙ เส้นทางระหว่างบ้านนาดี หมู่ที่ ๔ ถึงบ้านห้วยยาง หมู่ที่ ๕ ระยะทาง ๒ กิโลเมตร

๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ (เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง)

แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ลำห้วยสายบาตร และลำห้วยยาง

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ

๑) โครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ที่	ชื่ออ่าง/ประตูละบายน้ำ	หมู่ที่	ความจุที่ระดับน้ำสูงสุด (ล้าน ลบ.ม.)	ความจุที่ระดับน้ำเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)
-	-	-	-	-	-

ที่มา : , พ.ศ.....

๒) โครงการชลประทานขนาดเล็ก

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก

ที่	หมู่ที่/ตำบล	โครงการ						รวมปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	รวมพื้นที่ได้รับประโยชน์ (ไร่)
		อ่างเก็บน้ำ	ท่อระบายน้ำ	ฝาย	ระบบส่งน้ำ	สถานีสูบน้ำ	รวม		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา : , พ.ศ.....

๓) แหล่งน้ำอื่น ๆ

(๑) สระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (บ่อจั่ว ขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร)

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ที่	ตำบล	ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๘	
		ราย	บ่อ
๑	ตำบลคำใหญ่	๗๐	๗๐
	รวม	๗๐	๗๐

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

(๒) บ่อบาดาล

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลบ่อบาดาล

ที่	ตำบล	ด้านการเกษตร (บ่อ)	ด้านอุปโภค - บริโภค (บ่อ)	รวม (บ่อ)
๑	ตำบลคำใหญ่	๑๐	๑๐	๑๐
	รวม	๑๐	๑๐	๑๐

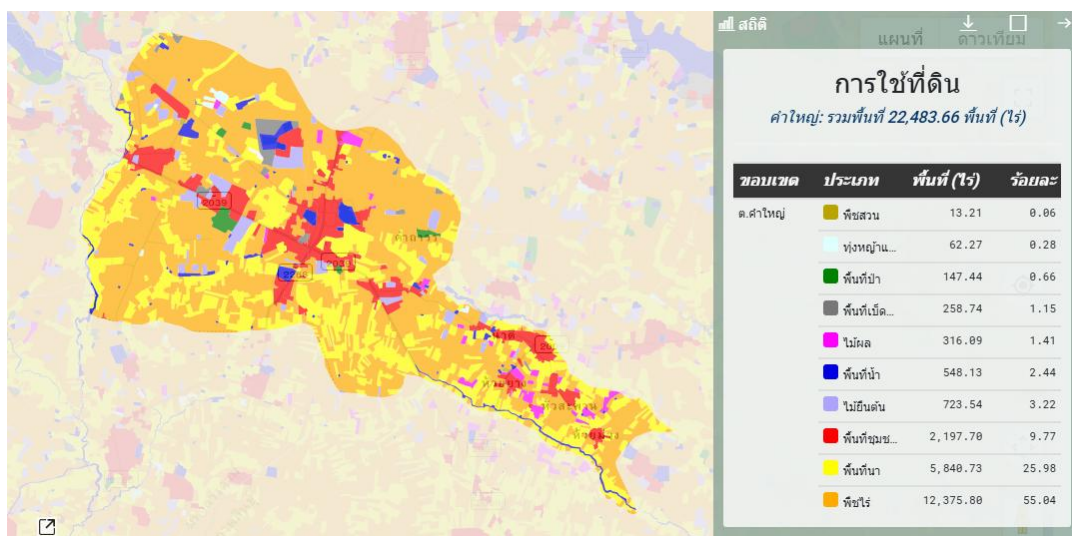
ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พืชไร่	๑๒,๓๗๕.๘	๕๕.๐๔
พื้นที่นา	๕,๘๔๐.๗๓	๒๕.๙๘
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๒,๑๙๗.๗	๙.๗๗
ไม้ยืนต้น	๗๒๓.๕๔	๓.๒๒
พื้นที่น้ำ	๕๔๘.๑๓	๒.๔๔
ไม้ผล	๓๑๖.๐๙	๑.๔๑
พื้นที่เปิดเตล็ด	๒๕๘.๗๔	๑.๑๕
พื้นที่ป่า	๑๔๗.๔๔	๐.๖๖
ทุ่งหญ้าและโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	๖๒.๒๗	๐.๒๘
พืชสวน	๑๓.๒๑	๐.๐๖
รวม	๒๒,๔๘๓.๖๕	๑๐๐

แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลคำใหญ่ อำเภอย้ายเม็ก

ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตำบลคำใหญ่ อำเภอย้ายเม็ก

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ

ประชากรตำบลตำบลคำใหญ่ อำเภอย้ายเม็ก ประชากรมีอาชีพหลักคือเกษตรกรรม มีพื้นที่การเกษตรจำนวน ๑๘,๕๔๕.๘๓ ไร่ (ร้อยละ ๘๒.๔๙ ของพื้นที่ตำบล)

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลด้านพืช

หมู่ที่	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)						
	ข้าว (ไร่)	อ้อยโรงงาน (ไร่)	มันสำปะหลัง (ไร่)	ยางพารา (ไร่)	ไม้ผล (ไร่)	พืชอื่นๆ (ไร่)	รวมพื้นที่การเกษตรทั้งหมด (ไร่)
๑.บ้านหัวสนาม	๔๓๗.๓๕	๑๑.๗๕	๓๘.๐๐	-	-	-	๔๘๗.๑๐
๒.บ้านคำเจริญ	๔๓๑.๕๓	๑๐.๐๐	๒๒.๐๐	-	-	-	๔๖๓.๕๓
๓.บ้านชัยศรี	๑,๕๒๕.๘๘	๑๕๓.๕๐	๔๓๙.๕๐	-	-	-	๒,๑๑๘.๘๘
๔.บ้านนาดี	๑,๑๓๔.๖๓	๒๑.๐๐	๔๔.๐๐	-	-	-	๑,๑๙๙.๖๓
๕.บ้านห้วยยาง	๘๓๕.๙๙	๓๕.๒๕	๕๖.๗๕	-	-	-	๙๒๗.๙๙
๖.บ้านห้วยม่วง	๖๖๖.๔๔	๙๑.๒๕	๒๘.๒๕	-	-	-	๗๘๕.๙๔
๗.บ้านคำใหญ่	๑,๐๐๗.๑๘	๔๕.๗๕	๒๐๐.๗๕	๙.๐๐	-	-	๑,๒๖๒.๖๘
๘.บ้านคำถาวร	๔๘๔.๗๕	๔๖.๗๕	๑๖๖.๐๐	-	-	๑๗.๕	๗๑๕.๐๐
๙.บ้านโพธิ์ทอง	๘๘๐.๐๖	๙๓.๐๐	๗๗.๕๐	๖.๐๐	-	๒.๒๕	๑,๐๕๘.๘๑
๑๐.บ้านโคกป่ากุง	๑,๓๐๒.๕๓	๙๘.๗๕	๓๑.๗๕	๑๗.๐๐	-	-	๑,๔๕๐.๐๓
๑๑.บ้านคำใหญ่	๗๑๗.๒๙	๙๔.๒๕	๑๙๒.๒๕	-	๑๐๑.๕๐	-	๑,๑๐๕.๒๙
๑๒.บ้านคำเจริญ	๑,๕๔๐.๐๑	๙๕.๘๗	๑๐๒.๓๑	๗.๗๕	๒	-	๑,๗๔๗.๙๔
พื้นที่รวม	๑๐,๙๖๓.๖๑	๗๙๗.๑๒	๑,๓๙๙.๐๖	๓๙.๗๕	๑๐๓.๕๐	๑๙.๗๕	๑๓,๓๒๒.๗๙

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอย้ายเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

ตำบล	เกษตรกร ผู้เลี้ยง สัตว์ รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)
คำใหญ่	๗๕๓	๖๑๔	-	๔๔๘	๙,๙๕๐	๑๔,๗๑๓	๑,๐๗๘	๕	-
รวม	๗๕๓	๖๑๔	-	๔๔๘	๙,๙๕๐	๑๔,๗๑๓	๑,๐๗๘	๕	-

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

ตำบล	เกษตรกร รวม (ราย)	กุ้งทะเล	กุ้งน้ำจืด (ไร่)	ปลาทะเล	ปลาน้ำจืด (ไร่)	สัตว์น้ำ สวยงาม	สัตว์น้ำ อื่น ๆ (ไร่)
คำใหญ่	๑๐๐	-	-	-	๕๖	-	-
รวมทั้งหมด	๑๐๐	-	-	-	๕๖	-	-

ที่มา : สำนักงานประมงอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘

๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น

อินทผลัมคำใหญ่ แหล่งปลูกอินทผลัมสำคัญในตำบลคำใหญ่ โดยสวนบ้านแสงเดือน ได้ศึกษาข้อมูลการปลูกอินทผลัม เนื่องจากเล็งเห็นถึงตลาดที่ขยายอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งสภาพอากาศและสภาพแวดล้อมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเหมาะสมต่อการปลูก ปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกกว่า ๑๕๐ ไร่ ให้ผลผลิตมากกว่า ๑๐๐ ตันต่อฤดูกาล เป็นสวนอินทผลัมที่ขึ้นชื่อว่ามีขนาดใหญ่ที่สุดในจังหวัดกาฬสินธุ์ ปลูกมากกว่า ๒,๐๐๐ ตัน ตั้งอยู่ที่บ้านคำใหญ่ ตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ อินทผลัมผลสด หวาน กรอบ อร่อย ไม่ติดฝาด สายพันธุ์ที่นิยมคือ บาฮีเหลือง นิยมทานผลสด ลักษณะผล กลมรี สีเหลืองทองจนถึงเหลืองแก่รสชาติหวานกรอบ แน่น เนื้อสัมผัสดี และมีรสฝาดเล็กน้อยหรือไม่มีเมื่อสุกจัด บาฮีแดง นิยมรับประทานสดเมื่อผลแก่จัด มีจุดเด่นที่สีแดงสวยงาม เนื้อกรอบรสชาติหวานจัด และเนื้อเยื่อ เมล็ดเล็ก และพันธุ์โคโนซี ผลสีแดงเข้ม เมื่อแก่จัดจะเปลี่ยนเป็นสีดำ ให้รสชาติหวานมัน ไม่หวานจัด มีเนื้อสัมผัสเฉพาะตัว นิยมทานสด ปกติผลผลิตจะออกมากในช่วงเดือนกรกฎาคม จนถึงเดือนสิงหาคม ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถไปเที่ยวชมและซื้อผลสดจากต้นได้ในราคาถูก ราคาจำหน่ายหน้าสวน เริ่มต้นกิโลกรัมละ ๑๐๐ บาท

ข้าวโพดบ้านชัยศรี นิยมปลูกข้าวโพดเหนียว มีเนื้อเมล็ดนุ่ม หนึบ เคี้ยวเพลิน ต่างจากข้าวโพดหวานทั่วไป เพราะมีแป้งอะมิโลเพกตินสูง ทำให้เนื้อสัมผัสเหนียวหนึบคล้ายข้าวเหนียว และมีรสหวานอร่อย นิยมนำมาต้มปิ้ง นึ่ง ทำขนม มีหลายสายพันธุ์สีสวยงดงาม เช่น ขาว ชมพู ม่วง และผสมสี มีประโยชน์ต่อสุขภาพ เช่น เป็นแหล่งพลังงานที่ดี ปลอดภัยต่อคน อำเภอห้วยเม็ก มีพื้นที่ปลูก ๑๐๐ ไร่ จำหน่ายในตลาดชุมชน และขายส่ง ซึ่งนิยมปลูก ๒ พันธุ์ คือ พันธุ์เหนียวม่วงแต้ม เป็นข้าวโพดข้าวเหนียวลูกผสมที่ได้รับความนิยมสูง มีจุดเด่นที่เมล็ดสีขาว สลับม่วง (สีแต้ม) เหนียว นุ่ม รสชาติหวานมัน อร่อย มีกลิ่นหอม ปลูกง่าย ลำต้นแข็งแรง ติดฝักดำ หักล้มยาก ทนทานต่อโรคน้ำค้าง เก็บเกี่ยวได้เร็วภายใน ๖๐-๖๕ วัน ให้ผลผลิตสูงประมาณ ๐.๘ - ๑.๒ ตันต่อไร่ และพันธุ์เหนียวหวานชมพู คือพันธุ์ข้าวโพดข้าวเหนียวลูกผสมสายพันธุ์ใหม่ที่เป็นที่นิยมอย่างมากในปัจจุบัน โดยมีจุดเด่นคือ มี ๒ สีในฝักเดียว (สีขาวและสีชมพู) รสชาติและเนื้อสัมผัส มีรสชาติที่ผสมผสานระหว่างความ เหนียวนุ่ม ของข้าวโพดข้าวเหนียวและความ หวาน ของข้าวโพดหวาน ลักษณะฝัก เมล็ดเรียงเต็มถึงปลายฝัก เมื่อต้มแล้วเมล็ดจะมีลักษณะใส ดูน่ารับประทาน เป็นสายพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง (ประมาณ ๑.๘ ตันต่อไร่) และสามารถเก็บเกี่ยวได้เร็ว

ข้อมูลด้านสังคม

๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร

๑.๑ เกษตรกร

๑) ครั้วเรือนและประชากร

ตารางที่ ๑๔ แสดงจำนวนครั้วเรือน และประชากร ตำบลคำใหญ่

ที่	หมู่ที่	ครั้วเรือน ทั้งหมด	ครั้วเรือน เกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑	๑.บ้านหัวสนาม	๙๓	๕๕	๑๕๕	๑๖๐	๓๑๕
๒	๒.บ้านคำเจริญ	๔๑๐	๕๘	๔๙๔	๔๘๕	๙๗๙
๓	๓.บ้านชัยศรี	๓๐๘	๒๑๑	๔๓๓	๔๙๓	๙๒๖
๔	๔.บ้านนาดี	๑๗๒	๑๐๕	๒๗๐	๒๗๑	๕๔๑
๕	๕.บ้านห้วยยาง	๓๐๒	๑๐๘	๔๑๔	๔๕๖	๘๗๐
๖	๖.บ้านห้วยม่วง	๑๐๕	๘๐	๑๗๖	๑๗๙	๓๕๕
๗	๗.บ้านคำใหญ่	๒๕๐	๑๒๖	๓๗๔	๓๗๗	๗๕๑
๘	๘.บ้านคำถาวร	๑๐๔	๖๘	๑๘๐	๑๕๖	๓๓๖
๙	๙.บ้านโพธิ์ทอง	๑๓๘	๑๐๐	๒๑๒	๒๑๖	๔๒๘
๑๐	๑๐.บ้านโคกป่ากุง	๑๔๒	๑๖๕	๒๐๔	๒๐๗	๔๑๑
๑๑	๑๑.บ้านคำใหญ่	๒๕๘	๑๐๖	๔๕๙	๔๖๓	๙๒๒
๑๒	๑๒.บ้านคำเจริญ	๒๖๔	๑๘๑	๒๔๔	๒๖๕	๕๐๙
รวม		๒,๕๔๙	๑,๒๕๕	๓,๖๑๕	๓,๗๒๘	๗,๓๔๓

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอห้วยเม็ก,พ.ศ.๒๕๖๔

๒) หัวหน้าครั้วเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ

ตารางที่ ๑๕ แสดงจำนวนหัวหน้าครั้วเรือนจำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	ครั้วเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๓๘๗	๓๑.๗๕
๕๖ – ๖๕ ปี	๓๙๑	๓๒.๐๘
๔๖ – ๕๕ ปี	๓๒๓	๒๖.๕๐
๓๖ – ๔๕ ปี	๘๗	๗.๑๔
๒๖ – ๓๕ ปี	๓๑	๒.๕๔
๑๘ – ๒๕ ปี	-	-
รวม	๑,๒๑๙	๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๗

๓) ลักษณะการประกอบอาชีพ

ตารางที่ ๑๖ แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๑,๑๙๓	๙๗.๘๗
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๒๖	๒.๑๓
รวม	๑,๒๑๙	๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๗

๔) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ตารางที่ ๑๗ แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง	๑,๐๕๓	๑๑,๒๙๑
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๒๙๔	๒,๕๐๔
เช่า	๒๐	๑.๘๓
รวม	๑,๒๓๗	๑๓,๘๗๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๗

๕) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของเอง)

ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	เอกสารสิทธิ์ อื่นๆ	
๑,๐๒๖	๙	-	๓๓	๑,๐๕๓

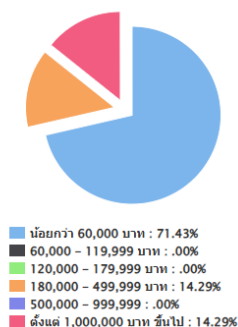
ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๗

๖) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

รายได้ครัวเรือน*	ครัวเรือน	เฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/ปี)
เกษตรกรที่มีรายได้ในภาคการเกษตร	7.00	194,286.00
เกษตรกรที่มีรายได้นอกภาคการเกษตร	7.00	841,429.00

หมายเหตุ : ข้อมูลจำแนกตามที่อยู่ทะเบียนบ้าน เฉพาะครัวเรือนที่ให้อำนาจรายได้หนี้สิน เท่านั้น

รายได้ในภาคการเกษตร

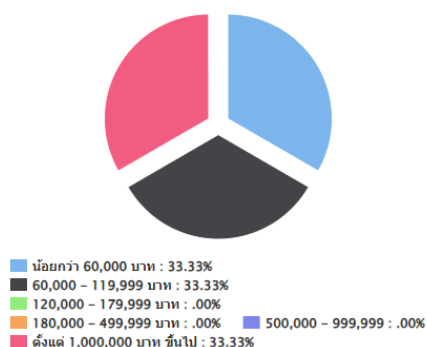

ช่วงรายได้ในภาคการเกษตร

ช่วงรายได้ (บาท)	ครัวเรือน	ร้อยละ
น้อยกว่า 60,000 บาท	5.00	71.43
60,000 - 119,999 บาท	0.00	0.00
120,000 - 179,999 บาท	0.00	0.00
180,000 - 499,999 บาท	1.00	14.29
500,000 - 999,999	0.00	0.00
ตั้งแต่ 1,000,000 บาท ขึ้นไป	1.00	14.29
รวม	7.00	100.00

๗) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

หนี้สินในภาคการเกษตร

ช่วงหนี้สินในภาคการเกษตร

ช่วงหนี้สิน (บาท)	ครัวเรือน	ร้อยละ
น้อยกว่า 60,000 บาท	1.00	33.33
60,000 - 119,999 บาท	1.00	33.33
120,000 - 179,999 บาท	0.00	0.00
180,000 - 499,999 บาท	0.00	0.00
500,000 - 999,999	0.00	0.00
ตั้งแต่ 1,000,000 บาท ขึ้นไป	1.00	33.33
รวม	3.00	100.00

๘) ประเพณีและวัฒนธรรม

(๑) การนับถือศาสนา

อำเภอห้วยเม็กส่วนใหญ่ผู้นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๙๙ และศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ ๑ มีวัด ๔๗ แห่ง และสำนักสงฆ์ ๒๑ แห่ง

(๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

ชาวอำเภอห้วยเม็ก มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั่งมาปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ จนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ ซึ่งงานบุญที่ถือปฏิบัติกันอยู่ เช่น บุญข้าวจี่ บุญพระเวส บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟบุญเบิกบ้าน การทอดเทียนพรรษา บุญข้าวกระยาสาทร บุญกฐิน บุญผ้าป่า เป็นต้น บุญประเพณีที่ชาวบ้านเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ โดย ฮีต ๑๒ คือ ประเพณีที่ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมา ในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี

- เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม หลังจากออกพรรษาเสร็จแล้วโดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำผิด) สังฆาติเสสได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย

- เดือนยี่ ทำบุญคูณลาน (คุ้มข้าวใหญ่) ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ชาวบ้าน ลานข้าว ที่นาและตอข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นสิริมงคล ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์ เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญคูณลานข้าวแล้ว ชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเชิญขวัญข้าว คือ พระแม่โพสพไปยังยุ้งข้าวและทำพิธีสู่ขวัญกับสู่ข้าวแล้ว (ยุ้ง) ข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

- เดือนสาม บุญข้าวจี่ เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจี่แล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฟังเทศน์ฉลองข้าวจี่และรับพร มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี่ ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกินเป็นประจำ ไปถวายพระพุทธเจ้า พลังคิดว่า ขนมแบ่งข้าวจี่เป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อย พระพุทธองค์คงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันแบ่งข้าวจี่ต่อหน้าทำให้เกิดความปิติใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแบ่งข้าวจี่ ทำบุญข้าวจี่ถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน

- เดือนสี่ บุญพระเวส(บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำนี้ออกเสียงว่า ผะเหวด เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญผะเหวด เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน ๑๓ กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร

ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บุญพระเวสเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฟังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓ กัณฑ์จบภายในวันเดียว อาานิสงส์จะดลบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอารียเมตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุข ความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

- เดือนห้า บุญสงกรานต์ (บุญสงรงน้ำ) เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายนถึงวันที่ ๑๕ เมษายน คำว่า สงกรานต์ เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้ หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสงรงน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อนพระเจดีย์ทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานนานตลอดทั้ง ๓ วัน

- เดือนหก บุญบั้งไฟ เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่าเป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถน ให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการแข่งอย่างสนุกสนาน การทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่น ที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่ มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้ บางที่จะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย

- เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปัดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้านและสวดมนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์

- เดือนแปด บุญเข้าพรรษา การเข้าพรรษาเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด ๓ เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น มีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การทำเทียนถวายวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้เสวยสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์ แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศ ประดุจแสงเทียน อันสว่างไสว

- เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจากกันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามืดห่อใส่ใบตอง เรียกว่า ข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากิน เพราะเชื่อว่าในช่วงเดือนเก้าผู้ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้ พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับเอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร สมาทานศีล ฟังเทศน์และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว

- เดือนสิบ บุญข้าวสาก(กระยาสารท) เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้า เพราะถือว่าเป็นการทำบุญส่งล่วงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยว ให้กลับสู่แดนของตน ในเดือนสิบนี้ชาวบ้านจะนำห่อข้าวสาก (ข้าวเปลือกเหนียวมาคั่ว เพื่อให้ข้าวเหนียวแตกออกเป็นสีขาว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าว) ไปวางไว้บริเวณวัด พร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

- เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา จัดทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาในเดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง ๓ เดือน ดังนั้น ในวันที่

ครบกำหนด พระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาปวารณา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันที่วัด ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญและเป็นระยะที่ชาวบ้านหมดภาระในการทำนาไร่อาภาศในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวนข้าวทิพย์ถวาย รับศีลสวดมนต์ฟังเทศน์และถวายผ้าจำนำพรรษา ตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้าน บางท้องถิ่นอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการไหลเรือไฟ (ล่องเฮือไฟ) เพื่อเป็นการบูชาคารวะแม่คงคา บางแห่งมีการแข่งเรือยาวเพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในงานอีกด้วย

- เดือนสิบสอง บุญกฐิน เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ ๓ เดือน งานบุญนี้มีระยะเวลาทำตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่า มีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝน และระยะทางไกลจึงทำให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเปรอะเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้าผลัดเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผ้ากฐินได้ เป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังออกพรรษา ชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าว จนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริขารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไปทอดที่วัด และแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ ๓ รอบ จึงทำพิธีถวายผ้ากฐินจากปูยฝ้ายจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น

ครอง ๑๔ คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ ๑๔ ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ ๓ ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนที่ชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน มีดังนี้

- ๑) เมื่อได้ข้าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคแก่ผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติพี่น้องด้วยกัน
- ๒) อย่ามีความโลภ อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่ากล่าวคำหยาบ
- ๓) ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา
- ๔) ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน
- ๕) เมื่อถึงวัน ๗, ๘ ค่ำ ๑๔, ๑๕ ค่ำ ให้สมமாக่อนเส้า สมมาแม่ขึ้นบันได สมมาผักตู่เฮือน
- ๖) ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน
- ๗) ถึงวันศีลให้เอาดอกไม้ ฐูปเทียน สมมาผ้า และให้เอารูปเทียนถวายพระ
- ๘) ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็ง (แรม ๑๔ ค่ำ, ขึ้น ๑๕ ค่ำ) ให้นิมนต์พระมาสวดมนต์บ้านหรือใส่บาตร
- ๙) เมื่อพระภิกษุเข้าปฐมากรรม ให้มีขันข้าวตอก ดอกไม้ ฐูปเทียน เครื่องอัฐบริขารไปถวายพระ
- ๑๐) เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเจรจา
- ๑๑) อย่าเหยียบเงาพระภิกษุ ผู้ถือศีลบริสุทธิ์ (อย่าหมิ่นประมาทพระ)
- ๑๒) อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย
- ๑๓) อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา
- ๑๔) เมื่อมีพระมาบิณฑบาตอย่าให้พระคอย เวลาใส่บาตรอย่าให้มือแตะบาตร ภิกษุหรือสามเณรห้ามใส่รองเท้า ห้ามกางร่ม ห้ามเอาผ้าปิดหัวเวลาใส่บาตร

ความเชื่อ

การถือฤกษ์ยามในการปลูกเรือน ในเดือนยี่ เดือนสี่ เดือนหก เดือนเก้า เดือนสิบสอง ถือเป็นฤกษ์ที่ดีในการปลูกเรือน โดยเฉพาะในเดือนหกและเดือนเก้า

ปลูกต้นไม้มงคล ในภาคอีสานถือว่าต้นไม้เป็นมงคลอย่างหนึ่ง หากปลูกให้ถูกทิศทางจะเกิดความสุขความเจริญ คตินี้ปรากฏในภาคกลางเช่นเดียวกัน ต้นไม้มงคลตามทิศของภาคอีสาน มีดังนี้

ทิศบูรพา - ปลูกกุ่ม ก้าม กระถิน มะพร้าว หมากรุก พลุ

ทิศอาคเนย์ - ปลูกต้นยอ

ทิศทักษิณ - ปลูกมะม่วงมะเฟือง มะไฟ

ทิศหรี - ปลูกต้นคูณ สะเดา ขนุน

ทิศปัจฉิม - ปลูกมะขาม มะยม

ทิศพายัพ - ปลูกมะกรูดมะนาว

ทิศอุดร - ปลูกต้นหมากต้น(พุทรา)

ทิศอีสาน - ปลูกดอกกรัก ต้นแพง

ภูตผี วิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปูตา เจ้าที่เจ้าทาง ซึ่งถ้ามีการเจ็บป่วยโดยที่ไม่ทราบสาเหตุ ชาวบ้านจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เกิดจากผีเข้า ผิดผี หรือไม่ก็ลบหลู่เจ้าที่เจ้าทาง จะต้องหาผู้เฒ่าผู้แก่ไปขอขมา เป็นต้น

ผีตาแฮก ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีเฝ้าไร่นา เมื่อชาวบ้านเข้าหักไร่ทางพง เพื่อแปรสภาพที่ดินไปเป็น ที่นา พวกเขาจะทำพิธีเชิญผีตาแฮกตนหนึ่งมาเป็นผู้เฝ้ารักษาที่นาและข้าวกล้า แต่ละปีเจ้าของนา จะต้องทำพิธี เช่นสังเวยก่อนลงไถนา และเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว จะต้องแบ่งข้าวสีเกวียน (จำลอง เล็กๆ) ให้แก่ผีตาแฮกด้วย

คะลำ เป็นสิ่งต้องห้ามที่ห้ามทำลงไปแล้วไม่ตีไม่ฆาม เกิดโทษภัย เกิดเสนียดจัญไรแก่ตนและผู้อื่น เช่น

- หลงยีนเยี้ยว คะลำ (ห้ามผู้หลงยีนเยี้ยว)
 - ย่างข้ามพาข้าว คะลำ (ห้ามเดินลัดวงอาหาร)
 - นั่งตันประตู นั่งตันขันได นั่งหมอน นั่งกลางผู้เฒ่า คะลำ
 - นอนหันหัวไปทางตาเ็นตก คะลำ (ห้ามนอนหันหัวไปทางทิศตะวันตก เพราะทิศตะวันตก เป็นทิศที่ให้ผีหรือคนตายนอนหันหัวไป)
 - ไทเหือนเดียวกันกินบ่พร้อมกัน ผู้น้อยกินก่อนผู้ใหญ่ เมียกินก่อนผัว คะลำ
 - นุ่งห่มผ้าทางกลับ – ใช้ตีนเขี่ยเสื่อผ้า คะลำ
 - ผัวเมียผัดกัน ข่มเหงกัน ด่าป้อยญาติกัน คะลำ
- ประเพณีประจำปีต่าง ๆ ดังนี้
- งานวันขึ้นปีใหม่ ในวันที่ ๑ มกราคม ของทุกปี
 - งานนมัสการพระธาตุพนมจำลองห้วยเม็ก ในช่วงเดือนมกราคม- กุมภาพันธ์ ของทุกปี
 - งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ในวันแรม ๑ ค่ำเดือน ๘ ของทุกปี
 - งานประเพณีบุญบั้งไฟ เดือน ๖ ของทุกปี
 - งานประเพณีทอดกฐิน หลังวันออกพรรษาของทุกปี
 - งานประเพณีลอยกระทงในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ของทุกปี

ประชาชนในเขตอำเภอห้วยเม็กได้อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ วิธีการทำเครื่องจักสาน ใช้สำหรับในครัวเรือน วิธีการทอเสื่อจากต้นกก และวิธีการจับปลาตามธรรมชาติ ประชากรร้อยละ ๙๙ % พูดภาษาอีสาน

๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร

๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

ตารางที่ ๑๙ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร

หมู่ที่	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
คำใหญ่	๑	๑๐	๒	๒๐	๑	๑๗	๑๐	๑๕๒			-	-
รวม	๑	๑๐	๒	๒๐	๑	๑๗	๑๐	๑๕๒			-	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒๐ แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๕
เครื่องดื่ม	-
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๑
ของใช้/ของตกแต่ง/ของที่ระลึก	๒
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	-
รวม	๘

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ชื่อกกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
๑. กลุ่มทอผ้านาดีมัดหมี่หอมมือ	เลขที่ ๖๖ หมู่ ๔	คำใหญ่	๑๓
๒. กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพ หมู่ ๙ ตำบลคำใหญ่	เลขที่ ๖๘ หมู่ ๙	คำใหญ่	๑๒
๓. โคนมเพชรภาพสินธุ์	เลขที่ ๔๕ หมู่ ๗	คำใหญ่	๑๑
๔. โค-กระบือบ้านคำใหญ่	เลขที่ ๑๗๖ หมู่ ๑๑	คำใหญ่	๑๑
๕. กลุ่มอนุรักษ์ไก่พันธุ์พื้นเมืองบ้านคำใหญ่ หมู่ ๗	เลขที่ ๘๑ หมู่ ๗	คำใหญ่	๘
๖. กลุ่มพัฒนาอาชีพ.๗ ตำบลคำใหญ่	เลขที่ ๔๖ หมู่ ๗	คำใหญ่	๑๕
๗. กลุ่มทอเสื่อกก ม.๑๐ บ้านโคกป่ากุง	เลขที่ ๓ หมู่ ๑๐	คำใหญ่	๑๐
๘. กลุ่มแปรรูปอาหารคำใหญ่ หมู่ที่ ๗	เลขที่ ๑๗ หมู่ ๗	คำใหญ่	๓๑
๙. กลุ่มถั่วลิสงตราทรายแก้ว	เลขที่ ๑๓๑ หมู่ ๑๑	คำใหญ่	๓๒
๑๐. ผู้เลี้ยงโค-กระบือบ้านนาดี หมู่ ๔ ตำบลคำใหญ่	เลขที่ ๑๒๔ หมู่ ๔	คำใหญ่	๙

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒๒ แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ชื่อกกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
๑.กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรเลี้ยงปูนาตำบลคำใหญ่	๕	คำใหญ่	๑๐
๒.กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนาดี	๔	คำใหญ่	๑๐
๓.กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มปลูกผักคำใหญ่ หมู่ ๗	๗	คำใหญ่	๑๐
๔.กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนชุมชนสะอาดผดุงศิลป์	๕	คำใหญ่	๑๗

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๓ แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์

ชื่อกกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
-	-	-	-

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัด.....,พ.ศ.....

๒) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

ตารางที่ ๒๔ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร

หมู่ที่	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศคปช.	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏินูป	
ม.๕ บ้านห้วยยาง		๑	๑	๑	๑				
ม.๑๑ บ้านคำใหญ่		๑							
รวม		๒	๑	๑	๑				

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๔

(๑) อาสาสมัครเกษตร

ตารางที่ ๒๕ แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร

หมู่ที่	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร फलวง	ครู บัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
๑.บ้านหัวสนาม					๑	๑			
๒.บ้านคำเจริญ				๑	๑	๑			
๓.บ้านชัยศรี				๑	๑	๑			
๔.บ้านนาดี				๑	๑	๑			
๕.บ้านห้วยยาง					๒	๑			
๖.บ้านห้วยม่วง					๑	๑			
๗.บ้านคำใหญ่				๑	๑	๑			
๘.บ้านคำถาวร				๑	๑	๑			
๙.บ้านโพธิ์ทอง				๑	๑	๑			
๑๐.บ้านโคกป่า				๑	๑	๑			
๑๑.บ้านคำใหญ่					๑	๑			
๑๒.บ้านคำเจริญ					๑	๑			
รวม				๗	๑๓	๑๒			

หมายเหตุ : อาสาเกษตรบางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๔

(๒) ประชาชนชาวบ้าน

อำเภอห้วยเม็กมีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน จำนวน ๓ คน

ตารางที่ ๒๖ แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้าน

ตำบล	จำนวน (ราย)	องค์ความรู้ด้าน
ห้วยเม็ก	-	
กุดโดน	๑	เกษตรกรรมผสมผสาน
คำใหญ่	-	
คำเหมือดแก้ว	๑	เกษตรกรรมผสมผสาน
ห้วยหิน	-	
โนนสะอาด	-	
บึงนาเรียง	-	
พิมูล	-	
ทรายทอง	๑	เกษตรกรรมผสมผสาน
รวม	๓	เกษตรกรรมผสมผสาน

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตารางที่ ๒๗ แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ที่	ชื่อศูนย์ (ลำดับที่ ๑ ศูนย์หลัก ลำดับถัดไป ศูนย์เครือข่าย)	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	ตำบล
๑	กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงตำบลคำใหญ่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๕	คำใหญ่
๒	ศูนย์เรียนรู้การผลิตไม้ผล(อินทผลัม)	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	๑๑	คำใหญ่

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๘ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่

ที่	หมู่ที่	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวน พื้นที่ (ไร่)
-	-	-	-	-	-

ที่มา :, พ.ศ....

บทที่ ๒
การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลคำใหญ่
อำเภอห้วยเม็ก

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล

สินค้าเกษตรที่สำคัญ ชนิดสินค้าข้าว

๑.๑ แหล่งน้ำหลัก

[/] น้ำฝน []ชลประทาน [] บ่อน้ำบาดาล [] แหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ (ระบุ).....

๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

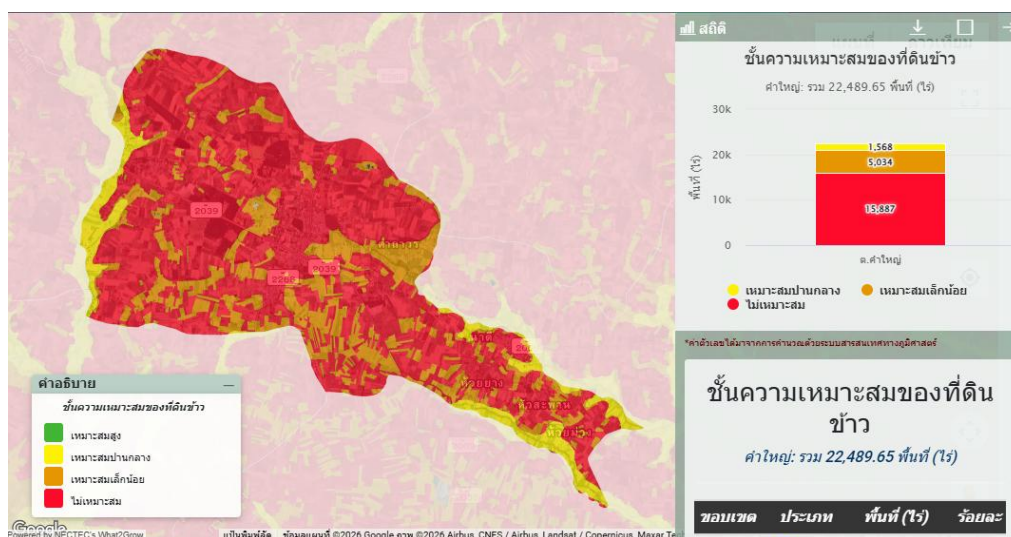
๑) เขตความเหมาะสม

ตารางที่ ๒๙ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว

หมู่ที่	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
คำใหญ่	-	๑,๕๖๗.๙๘	๕,๐๓๔.๒๗	๑๕,๘๘๗.๔๐	๒๒,๔๘๙.๖๕

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

แผนที่แสดงเขตความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว ตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก

ภาพที่ ๖ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว
 (ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

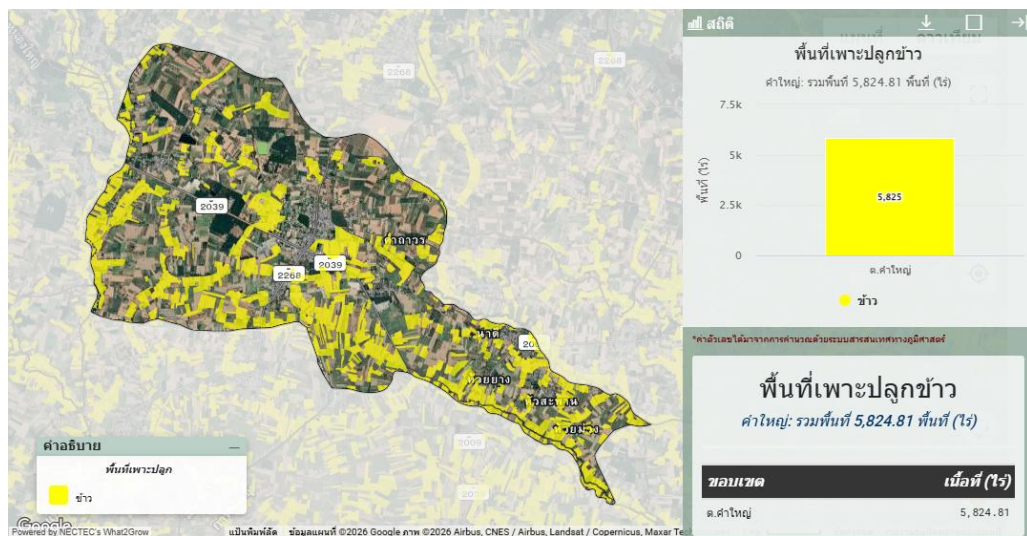
๒) พื้นที่ปลูกข้าว

ตารางที่ ๓๐ แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว

หมู่ที่	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
คำใหญ่	๑,๑๘๓	๑๑,๒๕๐	๑๑,๒๕๐	๔,๕๐๐.๐๐	๐.๔

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก

ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง)

(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

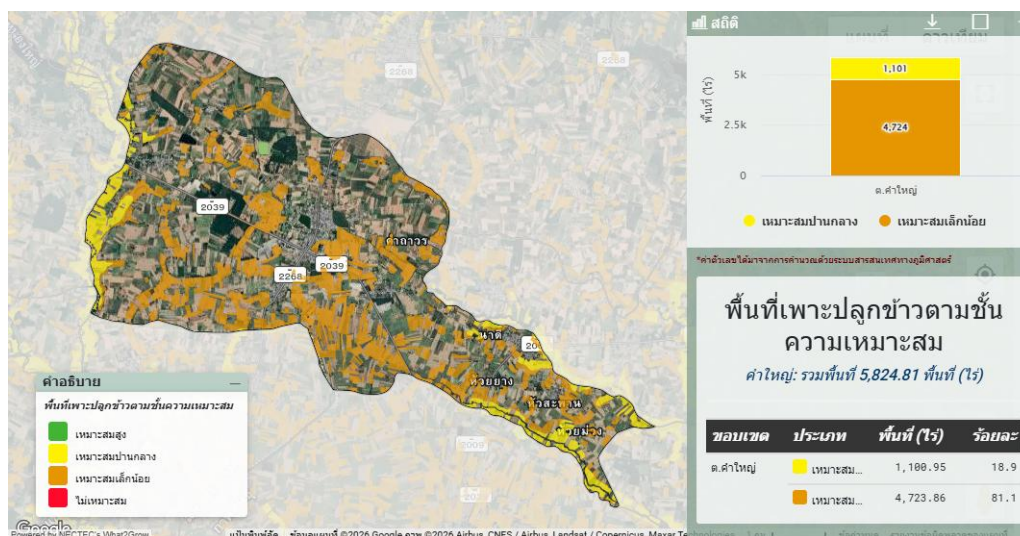
(๓) พื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตารางที่ ๓๑ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม

หมู่ที่	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S1)	เหมาะสมปานกลาง (S2)	เหมาะสมน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
คำใหญ่	-	๑,๑๐๐.๙๕	๔,๓๒๓.๘๖	-	๕,๔๒๔.๘๑

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม ตำบลคำใหญ่ อำเภอยะเม็ก

ภาพที่ ๘ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม

(ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในตำบล/อำเภอ)

๑) การใช้พันธุ์ดี พันธุ์ ข้าวเหนียว กข.๖ ,กข.๑๐๕ พันธุ์ข้าวเจ้า ขาวดอกมะลิ ๑๐๕, กข.๑๕ (นาปี)

๒) การเตรียมดิน ขั้นตอนการเตรียมดินก่อนการทํานา

๑.หว่านปุ๋ยหมักแห้งลงในนาภายหลังจากการเก็บเกี่ยว

๒.เดือนธันวาคม-มกราคม ใช้ปุ๋ยหมักแห้งในอัตรา ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ แล้วทำการไถกลบ

๓.ถ้าไม่ได้หว่านในช่วงหลังจากการเก็บเกี่ยว ให้มาหว่านในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม ในอัตรา ๑๕๐ กิโลกรัม/ไร่

๔.เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม ขยายน้ำหมักชีวภาพ ฉีดพ่นใส่หญ้าแล้วไถกลบโดยใช้น้ำ ๔ ปี๊บ/ไร่ (ใช้น้ำหมักชีวภาพปี๊บละ ๒ ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาลปี๊บละ ๒ ช้อนโต๊ะ)

๓) การปลูก การเตรียมต้นกล้าสำหรับปลูก

๑.แช่เมล็ดพันธุ์ข้าวอัตรา ๒๐ กิโลกรัม/ไร่ ในน้ำหมักชีวภาพ (โดยใช้น้ำ ๑ ปี๊บ เติมน้ำหมักชีวภาพ

๒ ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาล ๒ ช้อนโต๊ะ) แช่เมล็ดพันธุ์ข้าว ๓๐ นาที

๒.นำพันธุ์ข้าวไปหว่านในแปลงที่เตรียมเพาะกล้า เมื่อครบอายุ ๕ วัน ให้หว่านปุ๋ยหมักแห้ง ๒๐ กิโลกรัม/ไร่

๓.ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นโดยใช้น้ำ ๔ ปี๊บ (ใช้น้ำหมักชีวภาพ ๒ ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาล ๒ ช้อนโต๊ะ)

๔.เมื่อต้นกล้าอายุได้ ๒๐ วัน หว่านปุ๋ยหมักแห้ง ๒๐ กิโลกรัม/ไร่ ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นตามอัตราส่วนในข้อ ๓ เพื่อกระตุ้นให้ต้นกล้าแข็งแรงและถอนง่าย

๕.ดูแลระดับน้ำให้สูงขึ้นตามอายุของต้นกล้า คือ ๓-๔-๘ เซนติเมตร เมื่อครบ ๒๐-๒๕ วัน เริ่มถอนกล้าไปปักดำได้

๔) ระบบการให้น้ำพื้นที่นาข้าวส่วนใหญ่อยู่นอกเขตชลประทาน อาศัยน้ำฝนเป็นหลักเพราะประหยัดแรงงานและทำได้รวดเร็วทันต่อสภาพอากาศที่ผันผวน และอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติบางส่วน ระยะแรก (ข้าวไม่เกิน ๑ สัปดาห์) เกษตรกรจะไม่ให้น้ำขังในนา เพราะอาจทำให้เมล็ดข้าวที่เพิ่งหว่านเน่าเสียได้

๕) การดูแลรักษา เน้นการจัดการวัชพืชและการใช้น้ำที่เหมาะสม เนื่องจากเป็นวิธีที่วัชพืชเติบโตแข่งกับข้าวได้ง่ายที่สุด ก่อนนกอ : หลังหว่านข้าวทันที (ในขณะที่ดินมีความชื้นพอเหมาะ) จะฉีดสารกำจัดวัชพืช "ประเภทคุมแห้ง" เพื่อยับยั้งเมล็ดหญ้าที่รอการงอก เก็บหลังนกอ : เมื่อข้าวอายุประมาณ ๑๕-๓๐ วัน หากยังมีหญ้าขึ้นแซม จะใช้สารกำจัดวัชพืชประเภท "หลังนกอ" โดยเลือกใช้ให้ถูกกับชนิดหญ้า (ใบแคบ ใบกว้าง หรือกก) มีการซ่อมข้าว (หรือการสำน้ำ) โดยการนำต้นกล้าไปปลูกทดแทนในบริเวณที่ข้าวไม่ขึ้นหรือเสียหาย เพื่อให้ผลผลิตสม่ำเสมอเต็มพื้นที่

๖) การใส่ปุ๋ย ปุ๋ยที่ใช้ คือปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๑๕-๑๕, สูตร ๑๖-๒๐-๐, สูตร ๑๖-๑๖-๘ , สูตร ๑๖-๘-๘ มีการใส่ ๒ ครั้ง คือ ตอนรองพื้น และช่วงข้าวตั้งท้อง และมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้นเนื่องจากมีราคาต่ำกว่าปุ๋ยเคมี ส่วนปุ๋ยคอก จะ มีการใส่เพียงเล็กน้อยส่วนใหญ่ใส่ช่วงก่อนทำการปลูกในฤดูถัดไป ประมาณ ๑-๒ เดือน

๗) การเก็บเกี่ยว ส่วนใหญ่ใช้มีการใช้รถเกี่ยวขนาดข้าว ค่าจ้างประมาณ ๖๐๐-๘๐๐ บาท/ไร่ และจ้างแรงงานคนในการขนย้ายเพื่อให้เกิดรายได้ในชุมชน

๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรจะเก็บเกี่ยวข้าวด้วยรถ หรือที่เรียกว่า รถเกี่ยวขนาดข้าว เป็นวิธีการที่นิยมมากในปัจจุบันเพราะช่วยประหยัดเวลาและแรงงาน โดยเครื่องจักรจะทำงานครบวงจรในเครื่องเดียว จากนั้นจึงนำไปตากแดด ประมาณ ๒-๓ แดด เพื่อลดความชื้นให้เหลือประมาณ ๑๔-๑๕% โดยป้อนใส่เครื่องฟัด เช่น ฝ้าฟางหรือตาข่ายเขียว เพื่อป้องกันสิ่งสกปรกและลดความร้อนสูงเกินไป ตากข้าวหนาประมาณ ๕-๑๐ ซม. และกลับกองข้าวทุกๆ ๒ ชั่วโมง เพื่อให้แห้งเร็วและสม่ำเสมอ

๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู การใช้สารเคมี แต่ก่อนมีการใช้สารเคมี พวก ฟูราดาน พอ ช่วงหลังมีการแนะนำณรงค์การปลูกพืชปลอดภัยจากสารพิษ และรณรงค์ให้ทราบโทษของสารเคมี เกษตรกรจึงนิยมหันไปใช้สารสกัดจากสมุนไพรธรรมชาติ เช่น สารสกัดจากสะเดา, ตะไคร้หอม, และอื่นจำนวนมาก โดยมีหลายบริษัทเป็นตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารให้กับพืช และเกษตรกรบางรายสามารถผลิตน้ำหมักชีวภาพไว้ใช้เอง

๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอห้วยเม็ก มีการปลูกข้าว ดังนี้

ชื่อสินค้า ข้าว	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
การเตรียมดิน	↔				↔							
การเตรียมเมล็ดพันธุ์			↔									
การปลูกนาหว่าน					↔	△						
การใส่ปุ๋ย					↔			↔				
การดูแลรักษา					←							→
การเก็บเกี่ยวผลผลิต											▽	↔

สัญลักษณ์

↔ ช่วงฤดูปลูก

△ ปลูกสูงสุด

↔ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูก

(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๑.๕ ต้นทุนการผลิต

ตารางที่ ๓๒ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๘

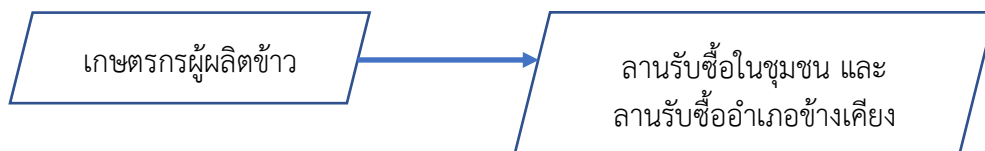
รายการ	จำนวน (บาท/ไร่)	หมายเหตุ
ค่าไถดะ	๒๕๐	
ค่าไถแปร	๒๐๐	
ค่าเมล็ดพันธุ์	๗๐๐	
ค่าหว่าน	๑๐๐	
ค่าไถป่น	๒๕๐	
ค่ายาคุมวัชพืช	๑๐๐	
ค่าปุ๋ยครั้งที่ ๑ (๑๖-๘-๘)	๕๐๐	๒๕ ก.ก./ไร่
ค่าปุ๋ยครั้งที่ ๒ (๑๕-๑๕-๑๕)	๕๐๐	๒๕ ก.ก./ไร่
ค่าเก็บเกี่ยว	๗๐๐	
ค่าขนข้าวลาน และย้งฉาง	๔๐๐	
รวม	๓,๗๐๐	

(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

๑) วิธีการตลาด (เป็นวิถีตลาดที่เกิดขึ้นในตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก)

Flow chart แสดงเส้นทางวิถีตลาดตำบลคำใหญ่ ของอำเภอห้วยเม็ก

ภาพที่ ๑๐ แสดงวิถีการตลาดตลาดตำบลคำใหญ่ ของอำเภอห้วยเม็ก

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

มีแหล่งรับซื้อ รวม ๒ แห่ง

- อยู่ใน ตำบลห้วยเม็ก จำนวน ๒ แห่ง

๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

๑) เกษตรกร

มีเกษตรกรผู้ปลูกในตำบลคำใหญ่ อำเภอห้วยเม็ก จำนวน ๑,๒๐๑ ครัวเรือน และมีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ จำนวน ๒ ราย มีความรู้ ความชำนาญ องค์กรความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๓ แสดงเกษตรกรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่

ที่	หมู่	ตำบล	ประเภท	องค์ความรู้โดดเด่น
๑	๕	คำใหญ่	หมอดินอาสา	แก้ไขปัญหาเรื่องดิน, วรรณคดีการใช้สารเคมี, ผลิตปุ๋ยหมัก/พืชสด, สนับสนุนการใช้หญ้าแฝก และเชื่อมโยงนโยบายภาครัฐสู่ชุมชน
๒	๕	คำใหญ่	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	จัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน/ขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) ถ่ายทอดความรู้ สถานการณ์การระบาดของโรคแมลงศัตรูพืช แจ้งเตือนภัยธรรมชาติ และช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่

(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒) องค์กรเกษตรกร ดังนี้

ตารางที่ ๓๔ แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

องค์กรเกษตรกร	จำนวน (แห่ง)	ชื่อกลุ่ม
ศพก.	๑	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน หมู่ที่ ๕ ตำบลคำใหญ่
ศดปช.	๑	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) ตำบลคำใหญ่

(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒. การวิเคราะห์ Supply chain

ตารางที่ ๓๕ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้าข้าว ตำบลคำใหญ่ อำเภอยักษ์

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติพื้นที่	สถานการณ์ปัจจุบัน	-พื้นที่ปลูกข้าวให้ผลผลิตลดลงในบางปี	-มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่นาข้าวเป็นอ้อย หรือแบ่งพื้นที่ปลูกข้าวบางส่วนมาปลูกอ้อย	ปริมาณการผลิตข้าวลดลง
	ปัญหา Pain point	- สภาพพื้นที่นาบางแห่งมีความลาดเทเล็กน้อย น้ำขังในพื้นที่นาไม่สม่ำเสมอทำให้ขาดน้ำ -ดินค่อนข้างเป็นดินทราย และมีโครงสร้างค่อนข้างแน่นทึบ	-ไม่สามารถกักเก็บน้ำได้เท่ากันทั่วพื้นที่ -ดินไม่อุ้มน้ำและธาตุอาหารต่ำ	ผลผลิตข้าวลดลง
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	ปรับกระทรงนาให้สม่ำเสมอ ถ้าเป็นไปได้นำวิธีการจัดรูปแปลงนามาปฏิบัติ (land reshape)	ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน การใช้ปุ๋ยพืชสด เพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน	เพิ่มผลผลิตและพัฒนาคุณภาพข้าว
มิติคน	สถานการณ์ปัจจุบัน	ขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกร	จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว	การต่อรองราคาผลผลิตที่สูงกว่าราคาตลาดทั่วไป
	ปัญหา Pain point	เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ มีปัญหาด้านสุขภาพ ขาดทักษะด้านเทคโนโลยี	ขาดแคลนแรงงาน	จ้างแรงงาน ต้นทุนเพิ่มขึ้น รายได้ลดลง
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	ให้ความรู้ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว	ใช้เครื่องจักรทดแทนแรงงาน หรือใช้โดรนเกษตรในการหว่านเมล็ด พ่นปุ๋ยพ่นยา	ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น ลดขั้นตอนการทำงาน ลดการใช้แรงงาน
มิติสินค้า	สถานการณ์ปัจจุบัน	ราคาผลผลิตตกต่ำ	เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาเองได้	อยู่ห่างไกลแหล่งรับซื้อ
	ปัญหา Pain point	ผลผลิตข้าวไม่สม่ำเสมอปัญหาข้าวปน	ข้าวไม่ได้คุณภาพตรงตามมาตรฐาน	ขาดการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	มีการพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐาน GAP หรืออินทรีย์	ศึกษานวัตกรรมแปรรูปโดยสถาบันการศึกษาในพื้นที่หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ	ผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวที่หลากหลาย ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค และเพิ่มช่องทางจำหน่ายสินค้า

บทที่ ๓

บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ

ตารางที่ ๓๖ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการพัฒนาคุณภาพการผลิตข้าวสู่มาตรฐาน GAP
๒. ชื่อแผนงาน	แผนพัฒนาจังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ เป้าหมายการพัฒนาจังหวัด “ มั่งคั่งด้วยเกษตรปลอดภัย ท่องเที่ยววิถีใหม่ ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ”
๓. แนวทางการพัฒนา	พัฒนาศักยภาพที่มุ่งเน้นการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารปลอดภัย
๔. หลักการและเหตุผล	ปัจจุบันผู้บริโภคมีความห่วงใยต่อสุขภาพมากขึ้น และให้ความสำคัญกับการเลือกซื้อสินค้าเกษตรที่มีความปลอดภัยและได้มาตรฐาน มาตรการด้านสุขอนามัยพืชและความปลอดภัยด้านอาหารได้ถูกนำมาเป็นเงื่อนไขทางการค้าระหว่างประเทศในตลาดโลกมากขึ้น สินค้าเกษตรและอาหารต้องมีความปลอดภัยและได้มาตรฐาน จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการผลิตสินค้าเกษตรไทยให้เทียบเท่ากับมาตรฐานสากล เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ โดยการส่งเสริมสนับสนุนเกษตรกรผู้ผลิตเข้าสู่การรับรองมาตรฐานมากขึ้น ซึ่งเป็นการผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	๑. เพื่อพัฒนาการผลิตสินค้าข้าวให้ได้คุณภาพมาตรฐาน GAP ๒. เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ให้เกษตรกร ด้วยเทคโนโลยีการผลิตข้าว GAP ๓. เพื่อเพิ่มพื้นที่การผลิตข้าวตามระบบมาตรฐาน GAP
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	๑. เกษตรกรมีความรู้ด้านระบบการผลิตข้าว GAP ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๘๐ ๒. แปลงเกษตรกรได้รับการรับรองระบบการผลิตข้าว GAP ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
๗. พื้นที่เป้าหมาย	อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
๘. กิจกรรมหลัก	อบรมถ่ายทอดความรู้การผลิตข้าวตามระบบมาตรฐาน GAP เพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะ และมีความชำนาญให้สามารถผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐานตามระบบการจัดการคุณภาพ GAP โดยมีเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอติดตามให้คำแนะนำในกระบวนการผลิตตามมาตรฐานก่อนการตรวจประเมินผล
๙. หน่วยงานดำเนินการ	สำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	พฤศจิกายน ๒๕๖๙ – ธันวาคม ๒๕๗๐
๑๑. งบประมาณ	๕๐๐,๐๐๐ บาท
๑๒. ผลผลิต (Output)	เกษตรกรมีความรู้ด้านระบบการผลิตข้าว GAP ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๘๐
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	แปลงเกษตรกรได้รับการรับรองระบบการผลิตข้าว GAP ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

หมายเหตุ : ถ้ามีมากกว่า ๑ โครงการ สามารถเพิ่มตารางได้

๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

ตารางที่ ๓๗ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
โครงการพัฒนา คุณภาพการผลิตข้าวสู่ มาตรฐาน GAP	ปัจจัยสนับสนุนการผลิตให้ได้มาตรฐาน -องค์ความรู้การผลิตข้าวตามระบบมาตรฐาน GAP -เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี -วัสดุปรับปรุงบำรุงดิน	-รับสมัครและคัดเลือกเกษตรกรเป้าหมาย -อบรมถ่ายทอดความรู้การผลิตข้าวตามระบบมาตรฐาน GAP -ติดตามให้คำแนะนำตรวจประเมินแปลงเบื้องต้น -ตรวจประเมินรับรองแปลง	-ถ่ายทอดความรู้การผลิตข้าวตามระบบมาตรฐาน GAP -เป้าหมายสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ๓๐ ราย -แปลงเกษตรกรได้รับการรับรองระบบการผลิตข้าว GAP ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐	-ถ่ายทอดความรู้การผลิตข้าวตามระบบมาตรฐาน GAP -เป้าหมายกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว จำนวน ๒ กลุ่ม จำนวน ๑๐๐ ราย -แปลงเกษตรกรได้รับการรับรองระบบการผลิตข้าว GAP ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐	-การผลิตข้าวที่ได้รับรองมาตรฐาน GAP -การสร้างแบรนด์สินค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตรงตามความต้องการของผู้บริโภค และเพิ่มช่องทางจำหน่ายสินค้า	งบจังหวัด/กลุ่มจังหวัด	ปี ๒๕๗๐

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. ๒๕๖๙. **ข้อมูลครัวเรือน**. กระทรวงมหาดไทย
แหล่งที่มา : ที่ทำการปกครองอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
- กรมการปกครอง. ๒๕๖๙. **ข้อมูลเขตการปกครอง**. กระทรวงมหาดไทย
แหล่งที่มา : ที่ทำการปกครองอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
- สถานีพัฒนาที่ดิน. ๒๕๖๙. **ข้อมูลกลุ่มชุดดิน**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินกาฬสินธุ์
- กรมพัฒนาที่ดิน. ๒๕๖๙. **ข้อมูลพื้นที่ป่าไม้**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>
- กรมพัฒนาที่ดิน. ๒๕๖๙. **ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>
- กรมพัฒนาที่ดิน. ๒๕๖๙. **ข้อมูลชั้นความเหมาะสมของดิน**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>
- กรมพัฒนาที่ดิน. ๒๕๖๙. **ข้อมูลพื้นที่เพาะปลูก**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>
- กรมพัฒนาที่ดิน. ๒๕๖๙. **ข้อมูลพื้นที่เพาะปลูกตามชั้นความเหมาะสม**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๙. **ระบบทะเบียนเกษตรกร**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : <https://farmer.doae.go.th/>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๙. **ระบบฐานข้อมูลอาสาสมัครเกษตรกร**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : <https://asa-center.doae.go.th/>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๙. **ระบบองค์กรเกษตรกร (๓ก)**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : <https://ffgdev.doae.go.th/>
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๙. **ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน**. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
แหล่งที่มา : <https://smcemanage.doae.go.th/>
- กรมอุตุวิทยามหาวิทยาลัย. ๒๕๖๙. **ข้อมูลปริมาณฝน**. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
แหล่งที่มา : <https://www.tmd.go.th/>
- กรมอุตุวิทยามหาวิทยาลัย. ๒๕๖๙. **ข้อมูลอุณหภูมิ**. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
แหล่งที่มา : <https://www.tmd.go.th/>